

STATUTEN,
ORDONNANTIEN, REGLEMENTEN,
EN COSTUMEN VAN RECHTE
VAN
FRIESLANDT.

VOLGENS RESOLUTIE VAN DE
ED. MOG. HEEREN
STATEN,
DES SELVEN
LANDTS,

van den 11 April 1716. op nieuws herzien, ver-
andert, en verbeterd, en door Haar ED.
MOG. in diervoegen geapprobeert.

Te LEEUWARDEN,

Gedrukt by HENRIK HALMA, Landschaps
en Akademi-drukker der Ed. Mog. Heeren Staten
van Frieslandt, 1723.
Met Privilegie.

T I T. XIII.

Van Alienation der Kerkelyke,
Geestelyke, ende Minderjarige
Goederen.

A R T I K E L I.

Alre de Pastoren/kerkvoogden/oste andere/hebbende
betwint van Goederen toebehoorende kerken/ Be-
niedien/ Gasthuizen/ huis-armen/ oste diergelyke/ eenige
van dezelve Goederen zullen mogen Belasten/ Verkoop-
pen/ oste Verwisselen/ zoo zullen al zulkie Pastoren/
kerkvoogden oste andere gehouden wezen te Compare-
ren voor den hofe van frieslandt/ ende den zelven Hofe/
den last/ nootzaakelykheit oste merkelyke voordeel
en ordenen waar voor zy dezelve Goederen zullen wil-
len Belasten/ Verkoopen oste Verwisselen/ by Requeste
schryfelyk ontdeken.

I I.

Maar op het Hof zich zal informereen/ ende noch
daar en bidden de supplicanten/ indien 't nootd bevonden
wordt/ den behoorzlyken Ede afnemen/ dat hen de voorsz.
Alienatie oste belastinge dunkt nootzakelyk te wezen/ en-
de dat zy geen ander middel weten/ den kerken oste Godts-
huizen minst schadelijk wezende/ van de voorsz. verkoo-
pinge/ oste belastinge/ oste anderzins dezelve Alienatie
oste belastinge/ gequalificeert te zyn/ na inhouden van
haare Requesten;

't Welk

I I I.

't Welk alzoó gedaán zynde/ indien het by den Hove toegelaten wordt de verzochte Alienatie te doen/ zullen gehouden wezen de Verkoopinge van dezelve Goederen/ op drie diverze Zondagen/ over de Kerke/ en op drie Rechtdagen over 't Gerechte daar onder die gelegen zullen zyn/ te doen Proclameeren/ ende daar na eenen Sitdag te Praefigeren/ ten zekere uure ende plaatze in de naastgelegene Stadt van de plaatze/ daar die Goederen gelegen zyn/ omme dezelve Goederen ofte Rentten/ die men daar uit zal willen Verkoopen/ aldaar openbaarsyk by de brandende heerze uitgeroepen ende gelaaten te worden/ den geenen die met het uitgaan van de heerze de laatste verhooger zal wezen en blyven.

I V.

Welverstaande dat dan binnen tien dagen naast-volgende/ de Alienatie noch eens over de Kerke ende Gerechte zal worden Geproclameert/ ende alzoó hier ten Hove Geremitteert om verhoogt te worden/ by een ygelyk die 't believen zal voor 't afstrekken des Zegels uit den wasse/ van het Decreet/ welke het Hof daar op passeeren zal;

V.

Des zal die geene die kooper by de brandende heerze gebleven zal zyn/ den zesden Penning hebben van de Verhooginge die ten tyde van het lichten des Zegels uit den wasse geschieden zal;

En

V I.

Ende den laasten hoogst geboden hebbende/ zal by den
Goede Decreet en byieven gepasseert worden/ na behoren.

V I I.

Al het welcke 't elken dach van de Proclamatien erpzes-
selijk uitgedrukt/ en by Cedula op de Kerke Deure der
plaatsen daar 't goet gelegen is/ ende aan het Stadtshuis
van de Stadt/ daar de verkoopinge by de brandende keer-
ze geleut zal ynn/ gestelt en Gepubliceert zal worden/ ten
einde ten ygelijk daar van kennisse mach hebben.

V I I I.

Ende ten einde deze Ordonnantie niet worde onnut
gemaakt/ zoo zullen in 't toekomende geen Kerke/ bene-
ficiate/ ende andere Diergelyke Vastigheden hier voren
gedacht/ uit kracht van Personeele/ ende/ buiten Consent
alsvoren/ opgeleide schulden mogen worden gedistra-
heert/ ten ware de voorsz. schulden met voorsz. kennisse/ ende
authorisatie van de pluraliteit der ingezetenen/ zyn op-
gelegd.

I X.

Ende aangaande de verkoopinge of belastinge/ van
onroerlyke Goederen van Weeskinderen/ minderjaa-
rige

RIJKSARCHIEF IN FRIESLAND

Nr. B74

Bericht op ons gesprek van
gisteravond

dhr. G. Eenling
hoofd van de chr. lagere school
Ringstraat 35
Stavoren

Onderwerp decretale verkopen

Leeuwarden, 16 februari 1984.

Geachte heer Eenling,

boek 1

Hierbij een kopie uit de "Statuten, ordonnantien, reglementen en costumen van rechte van Frieslandt", gedrukt in 1723 en wel titel XIII art. I t/m VIII betreffende het van de hand doen/
verkoop van onroerende goederen van kerkelijke instellingen en minderjarigen. De zg. decretale verkoop voor de grietenij of stad of het Hof van Friesland.
Volgens artikel III moest de a.s. verkoop 3x (op zondag) in de kerk worden afgekondigd, geproclameerd ofwel bekend gemaakt worden. Bovendien nog 3x door het gerecht van de ~~eigen~~ grietenij of stad waar het betreffende goed lag en wel op de dagen dat er door het gerecht een rechte dag werd gehouden. De a.s. verkoop werd dan (enigszins verkort) overgeschreven in de zg. Proclamatieboeken (proclameren=afkondigen). Naastliggers en familieleden kanden in die tussentijd dan eventueel protesteren en de verkoop tegenhouden (spieren) en eventueel het goed toegewezen krijgen (naasten ingevolge het niaarrecht: zie de Friese Enc.).
Ging alles zonder problemen dan werd er een verkoopdag (voorlopige) gehouden. Tijdens deze verkoop werd er een kaars aangestoken en zolang die kaars brandde konden de aanwezigen tegen elkaar opbieden en degene als laatste een bod had uitgebracht, nog voordat de kaars opgebrand was, die was voorlopig de koper.

Volgens artikel IV moest het binnen 10 dagen na de voorlopige verkoop de definitieve verkoop plaats vinden; weer eerst 3x proclameren over kerk en gerecht van de betreffende gemeente of het Hof in Leeuwarden (wanneer in eigen gemeente en wanneer voor Hof is ons niet duidelijk tot nu toe). Na de proclamaties werd een bijeenkomst voor de definitieve verkoop belegd, waarbij de akte werd opgemaakt en voorzien van een zegel in was.
De was (dit in tegenstelling tot lak!) is niet direct zo hard dat het zegelstempel direct verwijderd kan worden. Zolang het zegelstempel nog niet van de was verwijderd was, konden de aanwezigen snel nog een hoger-bod-deen bod doen dat hoger was dan dat wat de voorlopige koper had uitgebracht. Deze definitieve koper moest dan aan die van "de eersteronde" de 6e penning betalen (d.a. stykjild skriuwe) van het bedrag waarmee de voorlopige koopprijs was verhoogd. (art. V).

In nomine Domini Sancte et individue Trinitatis, Dominica protegente Heynricus Rex notum quoque facimus omnibus et nostrisque fidelibus tam presentibus quam futuris, qualiter nos Stavrencibus omne jus, quod a Karolo Rege deterratum est, eis et institutum et ab ipsius loci probatissimis est decretum et inventum et quod ab aliis sapientibus patrisque nostri fidelibus est collaudatum tam legale jus quam morale et illud precipue quod Comes Egbartus specialiter eis majore quodam dilectionis affectu constituit, scilicet / 72/ ut cum extraneis aut etiam inter se duellum (pro aliqua causa) propter aliquam causam non confligant, generale placitum quod dicitur bodthing non opservent, pecuniamque quam et de perpetrato homicidio debent et inde inter se dividant, et nullus alius excepto suo comite cui priori prout eis placuerit partem inde distribuant, fracturas et combustiones domorum ut patientur inter se nisi ob has quatuor causas, utpote si quis hominem vel mulierem interfecerit morte quae dicitur morth (mort) , aut si quis pacem quam omnis possit Frisia scilicet in domibus per homicidium violaverit aut communem pacem totius civitatis illius infregit, aut mulierem vi in ea oppresserit, ob has iiijr causas promittimus fracturas et combustiones domorum, ita tamen ut alicujus innocentis domus// licet etiam facientibus consanguinitate conjunctus sit, dampnum non patiatur, quod si aliquis stipantibus parentibus, amicis pecuniis pati voluerit aut comiti ne fiat contradixerit, aut comes aliquam causam inductus facere voluerit inimicus sit regis et causa subjecta communis in manu sit regis. Haec omnia scripta scripsimus, Pater meus ipsis Stavrensibus scripsit et consignavit et nos etiam consignamus et confirmamus, scripsimus eis insuper de theloneo quantum dare debeant euntes et redeuntes per renum et de comitatu utvergheserdi or naghelam quod si quis eis infregerit jugiter sit inimicus Regis. Et ut haec semper rata permaneant hanc cartam sigilli nostri impressione signamus et Coloniensi episcopo suo sigillo sub banno consignari facimus.

Gevolgd door het volgende naschrift, dat mogelijk een transfix moet voorstellen..

Fredericus Dei gratia Coloniensis Archiepiscopus omnibus fidelibus salutem. Omnes qui hic Regum nostrorum pie ordinationi, contradixerint excommunicamus sive clerici sive laici fuerint et sacerdotibus Frisie precipimus sub banno ne aliquem supra dicte Regi violatorem in ecclesia vel matrice ecclesie vivum vel mortuum suscipiant, quod si quis fecerit // nisi satisfecerit anathema fit, et ut haec in perpetuum inconvulsa permaneant hanc cartam jussu Imperatoris nostris nostro sigillo sicut ipse consignamus. Data anno ab incarnatione Domini M..C.XVIII. Acta Maguntie feliciter.

E.L. 10 Vriesland 1316 1336. Cassa B. fol 16 verso.

Naschrift bij Schwarzenbergh:

Deze twee stukken zijn ook te vinden in het register E.L. 12 in Henegpuwen 1316 - 1336.
Cassa B. fol 14 verso;

Commentaar zo vals als een kunstgebit. Een vroege mystificatie van de Karelsmythe.

In de naam des Heeren en de Heilige en ondeelbare Drieeenheid; De heer Heyndrik (III), Koning, mits dezen aan een ieder en aan onze getrouwen voor het heden zowel als voor de toekomst te kennen, hoe Wij aan de inwoners van Staveren alle recht geven, dat door Koning Karel gegeven is, door hem is ingesteld en in waarheid is toegekend en mogelijk gemaakt, En wat door meerdere geleerden onder onze landgenoten is geprezen, zowel in het wereldse als in het geestelijke recht. En deze eerstgenoemde die graaf Egbartus en in het bijzonder diens aazien verhoogde [door dit] met genegenheid in te stellen en te verlenen: als volgt: Dat vreemde slaags raken [met onze inwoners] of eerder nog onder elkaar vechten en zelfs wegens onduidelijke oorzaak op de vuist gaan in de algemene rechtzitting die "bodthing" wordt genoemd en zich er niets van aantrekken dat ze een doodslag moeten boeten waarvoor ze veroordeeld zijn. [Dat de rechters] dit bedrag mogen vaststellen en onder elkaar delen, zo goed als niets uitgezonderd. Dat die graaf het zijnerzijds naar zijn goeddunken heeft behaagd en te geven [dat hij] inbraken en brandschatting van huizen niet op zijn weg vindt liggen; tenzij in vier gevallen waarin hij standvastig was en bleef. (1). Immers wanneer iemand hetzij een man, het zij een vrouw doodt, wat "morth" wordt genoemd; (2) of wanneer iemand de vrede van allen in Friesland [bedreigt] ofwel(3) wanneer [iemand] een ieder in zijn huis met moord bedreigt; of ook (4) [wie] de vrucht in een vrouwenlichaam doodt.

Ja, voor deze vier zaken zal men een [vast] zoengeld betalen; zoals ook voorelk geval waarin een huis zonder reden [verwoest] is. Wanneer het [huis] verwoest is door verwanten of aangehuwden kan dit niet worden berecht als de tegenpartij geld wil geven als zoengeld voor [de] dode[n] ook wanneer de graaf het er niet mee eens is. Ook als de graaf een andere zaak zou willen inbrengen dan gaatt hij tegen de Koning in en blijft het gewone recht in 's konings hand.

Dit gehele geschrift is door mij Pater overgeschreven, zoals het in Staveren staat beschreven en is bezegeld en wat wij op uw wens (desgewenst) bezegelen en bevestigen. Dit beschrijven wij bovendien over de Tol, voorzoverre die op ons drukt en die wij schuldig zijn, bij af en aanvoer door de Rijn en in het graafschap via "Utvergheserdi" (of?) "Nagelam"; al wie hierop inbreuk maakt op dit contract is een vijand van de Koning.

En dat met deze gelijke carta <rata> wordt gelezen en dit gezegelde document [opnieuw] zegelen met ons zegel en dat van de bisschop van Keulen dit met zijn zegel waarborgt door zijn autoriteit.

ZOGENAAMDE transfix brief.

Frederik bij de gratie Gods Aartsbisschop van Keulen aan alle gelovigen heil:

Allen die dit door onze zalige Konings beschikking zouden willen tegenspreken excommuniceren Wij door onze macht dat niemand het hier door de Koning hiervoor gezegde zal ontwijden ; binnen de kerk waar men denkt dat hij aanwezig is , of binnen de gewijde cirkel (kerkhofsloot?), hetzij levend, hetzij dood.

Zo wie dit zou doen zonder daarvoor boete en zoengeld te geven wordt voor eeuwig in de ban gedaan, wegens krenking van de oorkonde die van de keizer is uitgegaan, en die wij aldus onder ons zegel bewaren.

Datum; het jaar van des heren vleeswording Mcxviii.

Gedaan te Mainz in alle getrouwheid.

Commentaar zo vals als een kunstgebit. Een vroege mystificatie van de Karelsmythe.

Pag. 123. 30 juni 1290.

Universis Christi fidelibus, praesentis paginae tenorem percepturis. Nos Dei misericordia Abbas Conventus S. Odulphi ordinis beati Benedicti Stauriae, Scultetusque ceterorumque universitas civium G. Praepositus Henlesen, A. Decanus Stauriae, et G. Decanus Bodelswaert cum Judicibus et Consulibus coetum Fornacker, Veldenzee, Hemlem, Harich Salutem in salvandorum Salvatore.

Universitati vestrae praesentium testimonio declaramus, quod pro bone pacis in unum Stauriae convocati jura seu plebiscita ejusdem per bella civilia quasi exinanita restauravimus omni guerra seu defensione civium composita.

Statuimus igitur, quod infra civitatis terminos non debeant pati vel finire pro homicidio domorum incendia, vel fracturas, nec personarum captivitatem, pecorum, vel rerum mobilium rapinam, domorum vel navium invasiones violentas, sub poena octoginta librarum(,) Principi, Judicibus, et totidem Communitati et caetera.

Inhuimus etiam, ut Staurienses nec frangant vel incendant domos aliquorum extra civitatem pro homicidio, neque extranei pro eodem, vel ob aliam causam domos civium // Stauriae, naves vel res mobiles ausu temerario invadere praesumant.

Sanximus insuper, ne propter debita pecuniaria seu aliarum rerum aliquis audeat rapinam facere Stauriensibus, vel personarum detentiones, vel rerum arrestationes, nisi pro debito legitime requisiti, et obtenta licentia etcetera.

Ordinamus nihilominus, ne aliquorum pertinacia Stauriam euntes et exeuntes in negotiis et mercaturis audeat impedire.

Super omnia autem volumus, ut jura seu libertates à gloriosissimis Imperatoribus, videlicet Domino Carolo et ejusdem successoribus Domino Heinricho et ejus Patre, Imperatoribus Augustis, civibus Stauriae indultae et conscriptae, seu constitutiones ab eisdem civibus inveniendae, ratae maneant et incunvulsae. Praescriptorum vero transgressores et cetera.

Datum et actum Stauriae, anno gratie M. CC. nonagesimo, pridie Kalendas Julii.

Aan alle getrouwen in Christus die de inhoud van deze brief zullen horen: Wij met Gods ondersteuning abt van het klooster van Sint Odulphus van de zalige Benedictus in Staveren, alsmede de Schouten en ook de bijeenkomst van de meene meente van de stad. G. proost van Hindelopen; A. deken van Staveren; G. deken van Bolsward, met de rechters en raads mannen van de bijeenkomst van [die van] Franeker, Wons, Hemelum,[en] Harich; gegroet in het heil van onze verlosser.

De gemeenschappen hier aanwezig getuigen en verklaren dat een goede vrede allen in Staveren [op de] raad of algemene vergadering nu door burgeroorlog bijna uitgeput [heeft], waarom wij alle stedelijke boeten wegens de oorlog of de verdediging vernieuwen.

Wij stellen bij dezen vast, dat binnen de grenzen van de stad, wij niet zullen dulden dat schulden of boetes wegens doodslag, [van] het brandschatten en het binnendringen van huizen; noch het gevangen nemen van personen, het meenemen van vee, en tilbare goederen [of] het met geweld binnendringen van huizen en schepen; [dit op] straffe van 80 pond.

Bepalen voorts dat "wij van Staveren" geen huizen zullen vernielen noch in brand steken, waar dan ook buiten de stad; wegens doodslag, noch dat van buiten komenden die hierom ook of om een andere reden een huis in de stad staveren schenden, of schepen of tilbare zaken brutaalweg nemen, en wegdragen met kwade bedoeligen.

Verklaren daarenboven onschendbaar, dat men niet wegens een geldelijke schuld of enige andere zaak, zonder reden iets mag wegnemen van inwoners van Staveren; of personen mag vastzetten, of goederen in beslag nemen; tenzij naar de schuld een gerechtelijk onderzoek is gedaan, en [men] vergunning heeft gekregen. etc.

Bepalen wij desniettemin dat niemand gedurig Staveren het in en uitvoeren van goederen, en [de komst van] kooplieden met geweld mag belemmeren.

Bovendien willen wij verder dat rechten en vrijheden van de roemruchte Keizer, heer Karel en zijn opvolgers zoals heer Hendrik en zijn vader, Keizer en Gebieder, de stad Staveren hebben ingewilligd en opgesteld [en zo] de rechtsregels van deze stad hebben binnengebracht, bepaald en in stand gehouden, zonder ze te herroepen.

Verordend in het bijzonder tegen overtreders, etc.

Gedaan en gehandeld te Staveren,
in het jaar onzes heren MCC en negentig,
de dag voor de maand juli.

12-9-1531 Ende alsoe de Kercke van Stavoren te nae den huysen staet
ende stercke aloker staet, beveelt de Keyserlycke Majesteijt
descher Kerckelickstont aff te doen breken, ende die van Stavoren
hen te behelpen mit een ander Kercke aldaer enz

Schwarzenberg II pag 584-585.

8-2-1553 Hubbert Jeshofs, secretaris te Stavoren, draagt aan
Jonker Frederick de Horn, drossaert te Stavoren, over
het recht van 4 jaren huringe van 18 hoofden land, onder
Hemelum. Negen hoofden in de wester Monnickfenne en
9 hoofden in Houmewar. Ingaande mei 1553.

Hubbert Jeshofs huurde dit land van Cornelis de Trajecto,
abt v. Stavoren in Hemelum

Schotanus pag 695

1558 In dit jaar (soo Keycke Claessen aanteyckent) is te Stavoren
eenen vicarius geweest ghe noemt Reynet van hulkegeest, de-
welcke op den 24 in hoy-maendt in de Kercke openlijck
Predicte, dat de Engel Wriel hem verscheuen was inde geseyt
hadde, dat Marten Luther ende Menne Symons in de Helle
laghen, beneffens alle degene die niet recht en leerden nae de
inhoudt van Catholycke geloof. Daerop voechde hy, dat de
stselve Engel hem noch verklaerdt had, dat hy Reynet
zoude zalic worden ende beslot daer mede zijn reden
Dese syne redenen werden by de Gemeente soo weynich
gheacht, dat se hem voor dol ende krank-sinnich
hielden

Schotanus pag 709

11-4-1561 Douwe Huickes Jevol machtigde van Stavoren

Schwarzenberg III, pag 536

6-6-1562 Koning Filipo geeft octrooi aan Stavoren om op 5 october
een jaarmarkt te houden

Schwarzenberg III pag 573

29-3-1565 Pieter Reynier en Olphert Hiltkersoon uit Stavoren hebben
afgelopen herfst in Portugal zout voor Riga geladen en zijn in
de Oostzee door Zweedse oorlogsschepen aangevallen en hebben veel
overlast geleden

Alg. Ryksarchief te Brussel

1566 Schipper Jarich Harmanus zei dat zijn schip "De hange Wagen"
150 vaten groot was. Hij zou 150 vaten wijn van Bordeaux naar
Dublin brengen. Zijn schip kon maar 128 vaten vervoeren. De koop-
lui bleven dus niet 22 vaten zitten. Bovendien was hij op zee van
35 of 36 vaten beroofd. Dit leverde geen proces op voor het hof van
Holland.

1570 Symon Eolpertsz burgermeester en volmacht van Stavoren
Hij is ook in 1574 nog volmacht.
In 1577 burg: Symon Eolkerts Schwarzenberg III, pag 833

Stavoren heeft ook een swaer ongeluck uytghestaen. Alsoo de
colonel Lhoewel (dieckelyck en te Beide heggende) een deel volcks van
Heerwaarden tot ontsot van't Castel geschickt hadde: als se ontrent
Stavoren quamen vernamen de Belegerders sulcks, ende vielen uyt op
de Bondt ghendev. Dese dan, van achteren ende vooren aengestekt
begaven sich op de vlucht, een deel nae hemmer ende Vollenhoof, een an-
der deel nae Conclum, alle hare stucken, die van Francker, Sneek
ende Bobwerdt geschickt waren ende alles achterlatende.
De Stadt heeft dapper moeten ontgelden. Want de Walen plaenderden
de Stadt, deden een schricklycke Moordt ende verbranden't
meeren deel der Huysen.

Schokanus pag 766.

22-8-1572 Messive om de huisheden te ordonneeren al hem ge wees binnen
Heerwaarden over te brengen, of op de Blokhuisen van Harlingen
of Stavoren. daar het hen for aflykt zal zijn. En verbot om de
fensen te helpen

Schwarzenberg III pag 900

29-3-1565 Pieter Reynier en Olphert Hielkesoon uit Stavoren hebben
afgelopen herfst in Portugal zout voor Riga geladen en zijn in
de Oostzee door Zweedse oorlogsschepen aangevallen en hebben veel
overlast geleden

Alg. Ryksarchief te Brussel

1566 Schipper Janick Harmanus zei dat zijn schip „De hange Wagen”
150 vaten groot was. Hij zou 150 vaten wijn van Bordeaux naar
Dublin brengen. Zijn schip kon maar 128 vaten vervoeren. De koop-
lieden bleven dus niet 22 vaten zitten. Bovendien was hij op zee van
35 of 36 vaten beroofd. Dit leverde een proces op over het hof van
Holland.

1570 Symon Tolpertsz burger meester en volmacht van Stavoren
Hij is ook in 1574 nog volmacht.
In 1577 burg: Symon Tolpertsz Schwarzenberg III, pag 833

Stavoren heeft oock een swaer onghewick uytghestaen. Alsoe de
colonel Lhoewel sieckelyck en te Bedde liggende) een deel volcks van
Heerwaarden tot ontset van't Castel geschickt hadde: alsoe om trent
Stavoren quamen vernamen de Belegerders sulcks, ende vielen uyt op
de Bondt gheweten. Dese dan, van achteren ende vooren aengetast
begaven sich op de vlucht, een deel nae heimmer ende Vollenhoof, een an-
der deel nae Conclum, alle hare stucken, die van Francker, Sneek
ende Bolswardt geschickt waren ende alles achterlatende.
De Stadt heeft dapper moeten ontgelden. Want de Walen planderden
de Stadt, deden een schricklycke Moordt ende verbranden't
meeren deel der Huysen.

Schokarius pag 766.

22-8-1572 Messive, om de huisheden te ordonneeren al hem ge wees binnen
Heerwaarden overte brengen, of op de Blokhuizen van Harlingen
of Stavoren daar het hen for aflykst zal zijn. En verbot om de
fueren te helpen

Schwarzenberg III pag 900

Wolter Hegeman, capitèyn van een Compagnye onder de Bondt gesloten
voer van Tessel, over viel Hindelopen bij eenen donkeren nacht
Men roofde en plonderde wat men mede slepen konde, stach de Stadt
in brandt en de trock af met de Roof. Want het gerucht liep oet de
Walen aengnamen. Montjoy, Drost van Stavoren's anderen
daeghs met een deel Volcks gekomen zynde, versierckte de plaets
met nieuwe Wercken ende grooter besettinge

Schotamus, pag 790

30-6-1575 Jevol machtinge van Stavoren: Keycke Claesz.
te heenwarden.

6-4-1576 Accord tussen de Magistraat van Stavoren ter eenre en de Volmagten
van Wymbre met seden ende Kloosteren en Hemel. Oldephaert en
Wingerdael ter anderen zijde noemens het leggen van een nieuwe
sluis op het noorden v. Stav. in der ^{oude} Zylbroede en corresponderende
op de haven. Gesloten op 't Blokhuis. Aanwezig Caspar de Robles,
Julius v. Dekama en de Hector v. Olytta.

Sluis: breed 24 hout voeten en lang 114 hout voet. Van boven
open, zodat er schepen door kunnen varen.

Stavoren krijgt 's v.s. inkomsten en betaalt £ 1000. voor de
aanklef.

Wymbre is nu ontleedicht van't leggen van de sluis die zij in
verleden jaren toe Dyckeynde gelegd hebben en Wymbre, H. Ogen
Wingerdael zijn gefryt van de Dyckebyl die zij in verleden
jaren op de haven van Stavoren hebben gelegd.

Ontwanger en boekhouder van de sluis is wordt Gerrit Olferts
van Stavoren

geleken door

Caspar de Robles

Julius van Dekama

Kraus van Olytta

Sachwarren bey II pag 1052-1053

1577 Jervolmachtigde van Stavoren: Obrent Thomaszoon

1577 Andere volmachten van Nucha Phokes
in R'warden Albart Henrikes.
Schwarzenberg pag 1089 en 1090, 1093

1578. 3-7. De Walen verbleven het Blokhuys i. Stav. Er komen Ned. en
Enkel en Duitsers
Errezen voor in de plaats. Drost op 't Blokhuys wordt Frans Pijsenpo
Keycke Claessen, een Stavorse aenteke naar, schrijft dat halant
op 5 mei binnen Stav. kwamen en door de jeugd, burgers en boeren
feestelyk werd ontvangen. Heel anders dan Caspar de Robles.

Schotanus pag 810-811.

18-2-1578⁵ Charles hertog Mathias stuurt een missive aan Rennenberg
- in het Frans - ^{over} ~~waarin~~ hij het afsterven van sommige blokhuysen
In het byzonder Harlingen en Stavoren

Schwarzenberg pag 1184-1185

16-3-1878. Op den 16 Meerts werde Robles met syn Huisvrouw, kinderen en
Capiteyns uytghevoert nae Gelderlandt, tot Hierges den Stadt-houder
aldaer. Alle Man in Wester hant wens hier om hem te sien ende te
smadighen ende dancken Gods recht veerdigheyt, dat hare Plagers
alsoo in 't lyden quamen. Marten Bayert Ganton, drost van Stavoren
(--- e a) zijn naar Sivol gevoerd, lyden de met Robles gelycke met hem
geheerscht hadden

Schotanus pag 810

1579. De steden kregen een eigen stem. Het lid van Staat
De vierde. Een commissie van
4 man, waarby Jacob Jats uit Stavoren verdeelde het quotum
X van de steden. Het lokale quotum was R 5466.
Stavoren betaalde R 125. Alleen Ylst, Sloten en H'lopen be-
taalden minder.

Schotanus fol 833

1577. Jervolmachtigde van Stavoren: Orent Thomaszoon

1577. Andere volmachters van
in R'warden Schwarzenberg pag 1089 en 1090, 1093
Nicola Phokes
Albark Henrikes.

1578. 3-7. De Walen verlaten het Blokhuus in Stav. Er komen Ned. en
en Duitsers
Ereren voor in de plaats. Drost op 't Blokhuus wordt Erasus Ripen
Keycke Claeszen, een Staverse aenleke naar, schrijft dat halavijf
op 5 mei binnen Stav. kwamen en door de jengs, burgs en boeren
feestelyk wens put vanfen. Heel anders dan Caspar de Robles.

Schotanus pag 810-811.

18-2 ⁵1878. Clarthertog Mathias stuurt een messive van Rennenberg
- in het Erasus. ^{over} ~~waarin~~ hij het afstorken van sommige blokhuizen
In het byzonder Harlingen en Stavoren

Schwarzenberg II pag 1184-1185

16-3-1878. Op den 16 Meerts werde Robles met syn Huyvrouw, kinderen en
Capiteyns uytghevoert nae Gelderlandt, tot Hierges den Stadt-houder
aldaer. Alle Man in Wester hantwens liep om hem te sien ende te
smadigen ende dancken Gods rechtveerdigheyt, dat hare Plager
alsoo in 't lyden quamen. Marten Bayert Ganton, drost van Stavoren
[--- e.a.) zijn naar Swoot gevoerd, lydende met Robles gelycke met hen
geheerscht hadden

Schotanus pag 810.

1579. De steden kregen een eigenstem. Het ^{lid van Staat} vierde. Een commissie van
4 man, waarbij Jacob Jals uit Stavoren verdeelde het quotum
X van de steden. Het lokale quotum was f 5466.
Stavoren betaalde f 125. Cilleen ylst, Sloten en H'loperen be-
taalden minder.

Schotanus fol 833

Een verzoekschrift v.d. steden om als vierde lid van staat
te worden toegelaten, aan Renneberg, wordt voor
Staveren door Gerrit Wypkes zoon ondertekent
Schwarzenberg IV pag 5, 6.

Ze vragen de stadhouder ook hoeveel de steden moeten
bijdragen. dit wordt voor Staveren getekend door

Jacob Idoroon en Albert Eloris zoon, gesworen gemeenteluyden
Schwarzenberg IV pag 6.

2-6-1579 8 Er. steden ratificeren de Unie van Utrecht. Voor Staveren
tekent Reyner Olpherts zoon.

Sch. IV pag 29

De steden moeten $\frac{1}{3}$ van de Er. quota opbrengen.
++ hier

1580. 11-2 Punkten en artikelen betreffende de overlevering van het Blok huis
te Staveren aan de heren Staten vanriesland en de burgery
van Stavoren. Voor Staveren tekenen de burgemeesters
Reyner Reyners zoon Reyner Olpherts zoon secretaris Adriaen
van der feest. Voor de soldaten van het blok huis Francois van
Pipenpooy. Verder aanwezig hopman frovestius.

7-3-1580 De Gedeputeerden skuren hopman frovestius bericht dat
hij 4 stukken canon naar Oostmahorn moet sturen,
nl 2 metalen en 2 yseren stukken.
De burgemeesters roepen de gemeente by blok slag byeen.
Stav. weigert. Deze stukken zijn hier nodig. Ze hebben slechts
4 metalen en 3 kleine yseren stukken
Ondertekend door Anne Tyerex zoon, Symon Eolper ts zoon,
Douweferryts, Jop Naenckes z, Heere Wybrans z en
Agge Syppkes z.

Aer gelegenheid van de ineenning van Staveren skunt Willem
v. Oranje op 16-11-1580 een brief naar hie worden en
beloofte hulp v. soldaten

Schwarzenberg, Schotanus en van Mederen schrijven over de overgave van het Blokhuis in 1580. Francois van Tijenpooy wilde het Blokhuis eerst niet overgeven. En Harlingen was men immers ook bedrogen. Hij won het eerst bevel of toestemming van Willem van Oranje. Tusslotte droef hij het blokhuis toch over. De Spanjaarden bleven het gedeeltelijk af, maar versterkten de stad niet. Zo konden Rennenberg soldaten later binnen komen. Zij bouwden het blokhuis weer op.

1581

Namen onder een stuk over de verkiezing v. de raad
Wybrant Jelles, Jelle Douwes, Douwe Jansz, Pieter Wybrants,
Eolkert Jelmers, Geryt Wypkes, Andries Andries, Symon Tolperth.

1583

Gerrit Wypkes Cattema

1584 Allert Eloris onderkint stuk

1585 Symon Pietersz

1588 Eolkert Jelmers, Symon Pieters, Lubbe Alberts, Allert Thomas
Hincke Chms, Allert Hylckes, Jan Jelmers, Hermine Thomas,
Pieter Sykes, ~~E~~ L Kockes.

1589 L Kockes

Maten Eresche hout voet = 296 strepen (mm)

Oude Rom. voet = 295 streep

Eresche Koningsvoet = 326 streep

Eresche Koningsvoet = 12 voet.

Ponde maat = 240 verskante Koningsreden = $36\frac{3}{4}$ are

Mad In Stavoren 45,92 Are

In Jachwerd 61,53 Are

Hoofd In Stavoren 27,55 Are

Vestel In Stavoren 9,18 Are